

STARVSFÓLK OG TALUFRÆLSI

SIÐVENJA

§77

í ríkisgrundlógini:

»Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres.«

Hava talufrælsi sum einstaklingar

Alment sett hava skrivi- og talufrælsi og eru sum útgangsstøði líka væl vard av § 77 í ríkisgrundlógini sum onnur. Tá ið tey úttala seg um sítt egna arbeiðspláss eru tó nakrar avmarkingar

Í egnum navni

Almenn starvsfólk hava talufrælsi sum privatpersónar. Tey kunnu skriva og úttala seg sum onnur í egnum navni – eisini um sítt egna arbeiðspláss. Hinvegin hevur leiðslan fult ræði á, hvør ið úttalar seg vegna stovnin. So á tí økinum er einki talufrælsi.

Tá starvsfólk sum privatpersónar úttala seg um sítt egna virkisøki og arbeiðspláss galda tó nakrar avmarkingar. Umframt vanligar revsisábyrgd skulu tey halda tagnarskylduna. Harumframt hevur Fólkatingsins Umboðsmaður ásett nakrar avmarkingar, sum skulu tryggja, at úttalilsini ikki gera, at arbeiðspláss ið ikki fær virkað og tikið avgerðir.

Tað, sum fært verður fram, má ikki vera ósatt ella óneyðuga grovt. Og hjá teimum, sum sita við bordið, har avgerðirnar verða tiknar, kann talufrælsið verða skert, serliga áðrenn avgerðirnar verða tiknar.

Fyri fjøldina av starvsfólkum, sum ikki taka avgerðir, hevur hetta ongan týðning. Tey hava talufrælsi, sum er serliga stórt, tá ið tað ræður um at siga sína hugsan um skerjingar og sparingar, sum kunnu ávirka teirra arbeiðsviðurskifti.

Forboð fyri leiðslureaktiónum

Leiðslan á einum arbeiðsplássi kann ikki avgera, at starvsfólkini kunnu siga sína hugsan alment, um leiðslan hevur givið grønt ljós til hettar. Tað er censurur í stríð við § 77 í ríkisgrundlógini.

Atfinningar móti arbeiðsplássinum – enntá ógvuliga hvassur kritikkur – mugu heldur ikki fáa neiligar avleiðingar fyri starvsfólkið, sum sigur sína hugsan. Úttalilsir, sum halda seg innan fyri lógarinnar karmar, mugu ikki føra til sokallaðar "negativar leiðslureaktiónir", so sum uppsøgn, broyting í arbeiðinum ella líknandi, hevur danski umboðsmaðurin staðfest.

Ein almennur leiðari má við øðrum orðum ikki á nakran hátt revsa eitt starvsfólk, bara tí at hann helt tað vera óloyalt av starvsfólkunum at úttala seg alment.

Í heilt serligum førum kunnu samstarvstrupulleikar, sum koma í kjalavørrinum á almennum úttalilsum, tó geva leiðslum rætt til at reagera, hevur umboðsmaðurin staðfest. Men hesin møguleikin er avmarkaður.

Løgmansstjórin: Leiðararnir **mugu** lata upp

Tørvur er á einum kunningarpolitikki, sum eisini útgreinar talufrælsið, men hettar má ganga hond í hond við einum broyttum leiðsluhugburði, sigur Marjun Hanusardóttir

Dánjal Højgaard

Starvsfólkini hjá tí almenna eiga at fáa greiðar spælireglur, so tey kenna seg trygg við at nýta sítt privata talufrælsi. Men fyri at tað ikki bara skal virka á pappírnum, mugu leiðararnir á teimum almennum arbeiðsplássunum eisini spæla við.

Hetta er boðsskapurin hjá Marjun Hanusardóttir, løgmansstjóra, nú Jóanna Djurhuus mælir til, at tað má koma eitt signal frá landsins ovastu leiðslu, sum eggjar starvsfólkunum til at nýta sítt talufrælsi.

- Tað hevði verið gott at fingið ein kunningarpolitik, sum eisini inniheldur eina vegleiðing um talufrælsi,

sigur Marjun Hanusardóttir. Hon sigur, at hettar hevur verið ætlanin í nøkur ár. Evnið talufrælsi hevur verið viðgjørt á starvsfólkafundum í fyrisingini, men av ymsum grundum eru kunningarpolitikur og vegleiðing ikki komin á pappírið enn.

- Men ein vegleiðing skapar onga kollevelting. Hon kann ikki standa einsamøll. Tá hevur tað minst líka nógv at siga, hvussu leiðslan er móttvegis starvsfólkunum í gerandisdegnum. Tí tað er gjøgnum tær dagligu reaktióninar, at starvsfólkini fáa síni fornemmlisir. Tað er í tí dagliga verkinum, at starvsfólkini mugu kenna seg trygg.

Tískil mugu politikur

og vegleiðing fylgjast upp av eini hugburðsbroyting millum teir almennu leiðararnar, heldur hon.

- Leiðararnir mugu senda eitt signal út til síni starvsfólk um, at tað er í lagi at tey nýta sítt talufrælsi, og at einki er at vera bangin fyri, sigur løgmansstjórin.

- Ein máti at broyta mynstrið er, at onnur enn stjórin sleppa fram at úttala seg vegna stovnin. Á tann hátt venja fólk seg við at tosa við fjølmiðlarnar, og tað verður lættari at nýta sítt talufrælsi, sigur Marjun Hanusardóttir, sum sjálf heldur, at støðan er broytt til tað betra.

- Leiðslurnar kunnu vera so ymiskar. Summar eru øgi-

liga opnar, meðan aðrar eru meira afturlættnar. Men sum heild havi eg varhugan av, at tað eru fleiri starvsfólk sum úttala seg alment nú, enn tað var fyri nøkrum árum síðani.